

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

РОБОЧА ПРОГРАМА

Назва освітнього компонента	Біржова справа і фондовий ринок
Код та назва спеціальності	D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень освіти	другий (магістерський)
Форма навчання	Денна / заочна
Семестр	2
Кількість кредитів ЄКТС	4
Форма підсумкового контролю	екзамен
Розробник програми	Стешенко Олена Дамирівна к.е.н., доцент доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Галузь знань: D «Бізнес, адміністрування та право»

Обов'язковий : цикл професійної підготовки

Курс: 1 / Семестр: 2

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Стещенко Олена Дамирівна, к.е.н, доцент

Профайл викладача – <https://kart.edu.ua/staff/steshenko-od>

Контактна інформація – steshenkoed@kart.edu.ua

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua>

Консультації: онлайн у Zoom, понеділок і четвер, 14:00-15:00

Сторінка курсу в Moodle – <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=18110>

МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою є формування у здобувачів освіти знань новітніх аспектів та методів управління біржовою діяльністю та на фондовому ринку, набуття практичних навичок із здійснення біржових операцій та вміння їх ефективно застосовувати у професійній сфері.

Основними завданнями освітнього компоненту є:

1) забезпечити оволодіння системними теоретичними знаннями щодо сутності, еволюції та сучасних тенденцій функціонування біржових ринків (товарного, фондового, валютного), включаючи розуміння їх ролі в ринковій економіці та глобальному фінансовому контексті;

2) сформувати практичні вміння здійснювати аналіз стану біржових ринків, ідентифікувати їхніх учасників, а також розбиратися у правилах, механізмах та процедурах організації біржових торгів і укладання різних типів біржових угод (наприклад, ф'ючерсних та опціонних);

3) навчити здобувачів освіти застосовувати спеціалізовані інструменти та методику для розрахунку вартості фінансових інструментів, оцінки ризиків, аналізу ефективності інвестиційних та хеджувальних стратегій на біржовому ринку;

4) підготувати майбутніх фахівців до професійної діяльності на міжнародному рівні шляхом формування розуміння принципів роботи світових біржових майданчиків та особливостей діяльності національних інститутів (на прикладі Укрзалізниці) в контексті глобальних фінансових ринків.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Заплановані загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері страхування.

Результатами навчання (ПР):

ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Знання здобуті в процесі вивчення освітніх компонентів: ОК «Міжнародні фінанси та валютно-кредитні відносини»; ОК «Банківський менеджмент»; ОК «Інноваційний розвиток підприємства»

ПІСЛЯУМОВИ (ПОСТРЕКВІЗИТИ)

Освітні компоненти підготовки за ОП «магістр»: ОК «Виробнича практика», ОК «Переддипломна практика», ОК «Підготовка та захист кваліфікаційної роботи магістра.

ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА ГЛОБАЛЬНИМ ЦІЛЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ

Відповідно до резолюції ООН №70/1 та Указу Президента України №722/2019, освітня компонента сприяє досягненню таких Цілей сталого розвитку (ЦСР):

Тема курсу	Очікувані результати навчання (зв'язок з ЦСР)
Тема 1	ЗК1, ЗК8: Розуміти еволюцію бірж як інститутів, що забезпечують економічне зростання (ЦСР 8) та інфраструктуру для інновацій (ЦСР 9). Аналізувати роль бірж у формуванні міжнародних економічних зв'язків (ЦСР 17).
Тема 2	СК1, ПР01: Здатність оцінювати функції біржі в створенні прозорих, ефективних та стійких ринків, що сприяє гідній праці та економічному зростанню (ЦСР 8). Розуміти організацію біржової інфраструктури як основу для міцних інститутів (ЦСР 16).
Тема 3	СК7, ПР04: Вміння класифікувати та аналізувати ринки товарів (сільгосппродукція, енергоносії), що безпосередньо впливають на продовольчу безпеку (ЦСР 2), доступну та чисту енергію (ЦСР 7) та відповідальне споживання (ЦСР 12).
Тема 4	ЗК5, ПР12: Здатність застосовувати знання про правила та механізми торгів для прийняття обґрунтованих рішень. Розуміти важливість прозорих та регульованих процедур для забезпечення довіри та справедливості на ринку (ЦСР 16).
Тема 5	СК8, ПР13: Вміння розрізняти та застосовувати різні види угод (спотові, термінові). Аналізувати їх роль у фінансуванні інноваційних проектів та міжнародної торгівлі (ЦСР 9, ЦСР 17).

Тема курсу	Очікувані результати навчання (зв'язок з ЦСР)
Тема 6	ЗК6, ЗК9: Розуміти етичні основи та соціальну відповідальність професійних посередників. Оцінювати роль брокерів у забезпеченні рівного доступу до ринкових інструментів для різних груп інвесторів, зменшуючи нерівність (ЦСР 10).
Тема 7	СК7, СК8, ПР12: Здатність аналізувати фондовий ринок як ключовий механізм мобілізації капіталу для відновлення та сталого зростання (ЦСР 8, ЦСР 9). Оцінювати роль «зелених» та соціальних облігацій у фінансуванні кліматичних та інших проектів сталого розвитку (ЦСР 13).
Тема 8	ЗК8, ПР04: Розуміти функції валютного ринку у забезпеченні стабільності та конвертованості національної валюти, що є основою для міжнародної торгівлі та інвестицій (ЦСР 17). Аналізувати вплив валютних курсів на конкурентоспроможність економіки (ЦСР 8).
Загальний контекст курсу (практика, ресурси)	Усі компетентності: Використання інтерактивних методів (кейси, ділові ігри) та цифрових ресурсів формує практичні навички якісної освіти (ЦСР 4). Акцент на етиці та гендерній рівності в професійній діяльності (ЦСР 5, ЦСР 10). Дотримання академічної доброчесності формує відповідальність (ЦСР 16).

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Модуль 1

Тема 1. Сутність та еволюція біржової торгівлі в умовах глобалізації

Сутність та історичні етапи розвитку біржової торгівлі. Вплив воєнного стану на структуру та динаміку біржових ринків в Україні: трансформація товарних потоків, обмеження. Роль бірж у процесі повоєнного відновлення економіки: мобілізація інвестицій, ціноутворення на критичні матеріали. Гармонізація українського біржового законодавства з нормативами ЄС (наприклад, MiFID II) як складова євроінтеграції.

Тема 2. Сучасна біржа як інституційна основа ринку

Функції та принципи діяльності сучасної біржі. Біржа як суб'єкт господарювання та об'єкт адміністративно-правового регулювання. Види бірж (товарні, фондові, валютні, спеціалізовані) та їх інфраструктура. Організаційно-правові форми бірж, ліцензування професійної діяльності, вимоги до статутного капіталу та розкриття інформації. Корпоративне управління на біржі: наглядова рада, комітети, внутрішній контроль, управління ризиками, комплаєнс. Взаємодія біржі з регуляторами (НКЦПФР, НБУ, АМКУ) та саморегулювними організаціями. Антимонопольні вимоги та забезпечення добросовісної конкуренції на біржовому ринку.

Тема 3. Біржовий товар та ринки сировинних ресурсів

Класифікація та характеристика біржових товарів: від сільськогосподарської продукції до фінансових інструментів. Аналіз базисних ринків сировини. Вплив війни на глобальні товарні ринки: порушення ланцюгів поставок, цінові шоки. Стратегії управління товарними ризиками для підприємств в умовах нестабільності.

Тема 4. Організація та механізми біржового торгу.

Правила допуску учасників та товарів до торгів. Договірна основа біржової діяльності: біржові договори, клієнтські угоди, регламенти біржі як локальні нормативні акти. Види торгових доручень та механізми їх виконання. Технології проведення торгів (аукціон, безперервний аукціон). Адміністративні процедури допуску, зупинення та виключення фінансових інструментів з торгів. Організація торгів в умовах воєнного стану: дистанційні формати, гарантії виконання угод, особливості застосування законодавства про воєнний стан до біржових правовідносин. Запобігання маніпулюванню ринком та інсайдерській торгівлі: правові механізми та відповідальність. Застосування принципів інклюзії в розробці інтерфейсів торгових систем та клієнтського обслуговування для непрофесійних інвесторів та осіб з особливими потребами. Документування біржових операцій та електронний документообіг: правове значення та вимоги до зберігання даних.

Тема 5. Типологія та особливості біржових угод.

Види угод на біржах: касові (спотові), термінові (ф'ючерси, опціони), інші. Порядок укладення, виконання та розрахунків за угодами. Використання деривативів для хеджування ризиків, пов'язаних з воєнними діями та відновленням (валютні, цінові, процентні ризики). Управління інвестиційними витратами на залізничному транспорті: сучасні тенденції та виклики. Екоорієнтовані інструменти інвестування на біржовому ринку: зелені облігації, вуглецеві кредити, фонди сталого розвитку. Використання біржових механізмів для фінансування цифрових та екологічних проєктів Укрзалізниці (модернізація, розподілена генерація, енергоефективність). Особливості укладання міжнародних угод українськими експортерами в поточних умовах. Європейські стандарти розкриття інформації та захисту прав інвесторів при укладанні угод.

Тема 6. Професійна діяльність на біржовому ринку: брокери та дилери.

Правовий статус, функції та роль професійних учасників біржового ринку. Види брокерських послуг та угод. Управління клієнтськими портфелями в умовах високої волатильності. Ризик-орієнтований підхід у професійній діяльності на біржовому ринку: ідентифікація, оцінювання та управління ризиками клієнтів. Формування забезпечень як інструмент управління

фінансовою стабільністю та ризиками підприємств залізничного транспорту в контексті біржової діяльності. Етика брокерської діяльності та забезпечення рівного доступу клієнтів до ринкових можливостей, незалежно від їх статі, віку чи наявності обмежень.

Тема 7. Фондовий ринок: інфраструктура та інструменти фінансування відновлення.

Сутність, функції та інституційна структура фондового ринку. Види цінних паперів та механізми їх обігу. Фондовий ринок України в умовах війни: обмеження, адаптація, роль в мобілізації ресурсів. Грантове фінансування як альтернативне джерело капіталу для бізнесу: сутність, види, переваги та обмеження. Криптовалюти та стабільні монети (стейблкоїни) як новітній сегмент фінансового ринку: сутність, види, механізми функціонування. Дискусійні питання визначення криптовалюти: цифрова валюта, електронний платіжний засіб, нова форма електронних грошей. Роль криптоактивів у диверсифікації інвестиційних портфелів та хеджуванні ризиків в умовах високої волатильності. Потенціал стабільних монет для підвищення фінансової стабільності та забезпечення швидких транскордонних розрахунків.

Тема 8. Валютний ринок та забезпечення макроекономічної стабільності.

Поняття, функції та учасники валютного ринку. Валютний ринок як об'єкт адміністративно-правового регулювання: суб'єкти, об'єкти та межі втручання держави. Нормативно-правова база функціонування валютного ринку України. Види валютних операцій та угод. Договірне забезпечення валютних операцій: строкові контракти, форвардні та ф'ючерсні угоди, валютні застереження в зовнішньоекономічних договорах. Комплаєнс-вимоги до учасників валютного ринку: ідентифікація клієнтів, фінансовий моніторинг, запобігання легалізації доходів. Відповідальність за порушення валютного законодавства: адміністративна, фінансова, кримінальна. Особливості функціонування валютного ринку України під час війни: валютні обмеження, курсова політика, міжнародна допомога. Адміністративні процедури встановлення, зміни та скасування валютних обмежень. Валютний нагляд і контроль: повноваження НБУ, банків, правоохоронних органів. Роль валютного ринку в залученні іноземних інвестицій для відновлення. Цифровізація адміністративних процедур на валютному ринку: електронні декларування, автоматизований моніторинг, інтеграція з європейськими системами.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Тема практичного заняття	Ключові питання та завдання практичного заняття
1	Аналіз еволюції та ролі бірж в умовах кризи	• Простежити еволюцію біржової торгівлі та виділити ключові інновації. • Проаналізувати вплив воєнного стану на функціонування товарних бірж в Україні (на прикладі зернового ринку). • Обґрунтувати роль бірж як інструмента мобілізації капіталу для повоєнного відновлення.
2	Порівняльний аналіз біржової інфраструктури та принципів інклюзії	• Порівняти організаційну структуру та функції товарної, фондової та валютної бірж. • Проаналізувати, як сучасні електронні торгові системи забезпечують безбар'єрний доступ для інвесторів. • Розробити пропозиції щодо покращення доступності біржових сервісів для осіб з обмеженими можливостями.
3	Робота з товарними ринками: аналіз кон'юнктури та ризиків	• На прикладі конкретного товару (напр., пшениця, сталь) проаналізувати динаміку цін на світових біржах до та після початку повномасштабної війни. • Оцінити вплив порушення логістичних ланцюгів на формування цін. • Запропонувати стратегію хеджування цінових ризиків для українського експортера.
4	Моделювання біржового торгу та укладання угод	• Взяти участь у навчальній діловій грі з укладання різних видів біржових угод (спотових, ф'ючерсних). • Розрахувати вартість позиції, маржинальні вимоги та можливий фінансовий результат. • Скласти алгоритм дій трейдера/брокера при укладанні угоди від імені клієнта з особливими потребами
5	Розбір кейсу: діяльність брокерської компанії в умовах нестабільності	• Проаналізувати кейс щодо адаптації брокерської фірми до роботи під час воєнного стану (дистанційне обслуговування, кібербезпека, зміна ризиків). • Розробити етичний кодекс поведінки брокера при роботі з клієнтами-початківцями або вразливими групами. • Обґрунтувати важливість фінансової грамотності як основи захисту прав інвестора.
6	Фундаментальний та технічний аналіз на фондовому ринку	• На основі фінансової звітності публічної компанії (наприклад, АТ «Укрзалізниця») провести фундаментальний аналіз та оцінити інвестиційну привабливість її акцій.

№	Тема практичного заняття	Ключові питання та завдання практичного заняття
		• Використовуючи історичні дані, побудувати графіки та проаналізувати тренди за допомогою основних технічних індикаторів. • Оцінити потенціал "зелених" облігацій як інструменту фінансування відновлення екологічної інфраструктури України.
7	Валютні операції та управління валютними ризиками	• Проаналізувати динаміку курсу гривні до основних валют (USD, EUR) за останні роки, виділивши ключові фактори впливу. • Розрахувати результати угод на валютній біржі (СПОТ, форвард). • Запропонувати схему хеджування валютних ризиків для компанії-імпортера, яка залучає кошти для відновлення виробництва.
8	Кейс-завдання: «Порівняння джерел фінансування бізнес-проєкту на залізничному транспорті»	●Розглянути гіпотетичний інноваційний проєкт (наприклад, впровадження енергоефективних технологій на залізниці). ●Порівняти можливості залучення коштів через: (1) грантові програми (EU4Business, eRobota), (2) випуск зелених облігацій, (3) банківський кредит. ●Оцінити переваги та недоліки кожного джерела: обсяг, строки, вимоги, звітність, вплив на фінансову стабільність. ●Обґрунтувати оптимальну стратегію фінансування.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Вид роботи	Сутність
Вивчення теоретичного матеріалу	Самостійне опрацювання рекомендованої навчальної літератури, конспектів лекцій, наукових статей та нормативно-правових актів для засвоєння базових понять, теорій і законодавчих основ біржової справи.
Підготовка до практичних занять	Виконання домашніх завдань, аналіз кейсів, підготовка відповідей на контрольні питання до кожної теми, що дозволяє поглибити розуміння практичного застосування теоретичних знань.
Пошук та аналіз інформації	Самостійний пошук актуальних даних, статистики, аналітичних оглядів, новин фондових ринків України та ЄС, звітів бірж для підготовки презентацій, аналітичних записок та вирішення кейсів.
Підготовка презентацій та звітів	Систематизація результатів самостійної роботи (аналізу, проекту) та їх оформлення у вигляді структурованого звіту або презентації для публічного захисту або обговорення в аудиторії.
Підготовка до модульного контролю та екзамену	Узагальнення та повторення вивченого матеріалу, розв'язання тестових завдань, тренування у розв'язанні комплексних задач для підсумкового оцінювання.
Участь в онлайн-обговореннях та форумах (MOODLE)	Активність в освітньому середовищі: обговорення дискусійних питань курсу, участь у форумах, консультації з викладачем, що сприяє розвитку комунікативних навичок та критичного мислення.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (денна /заочна)

Тема	Лекції, год	Практичні, год	Самостійна робота, год	Всього, год
Тема 1. Сутність та еволюція біржової торгівлі в умовах глобалізації.	2 / 2	2 / 1	6 / 14	10 / 17
Тема 2. Сучасна біржа як інституційна основа ринку.	4 / 2	4 / 1	8 / 14	16 / 17
Тема 3. Біржовий товар та ринки сировинних ресурсів	4 / 2	4 / 2	8 / 12	16 / 16
Тема 4. Організація та механізми біржового торгу	4 / 2	4 / 2	10 / 12	18 / 16
Тема 5. Типологія та особливості біржових угод.	4 / 2	4 / 2	6 / 12	14 / 16
Тема 6. Професійна діяльність на біржовому ринку: брокери та дилери.	4 / -	4 / -	6 / 12	14 / 12
Тема 7. Фондовий ринок: інфраструктура та інструменти фінансування відновлення.	4 / -	4 / -	6 / 12	14 12/
Тема 8. Валютний ринок та забезпечення макроекономічної стабільності.	4 / -	4 / -	10 / 14	18 / 14
Всього годин	30 / 10	30 / 8	60 / 102	120 / 120

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/polozhennja-pro-oopnova-redakcija-2024.pdf>)

При викладанні освітнього компонента для активізації навчального процесу на практичних заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як міні-лекції, кейс-технології, семінари-дискусії, ділові ігри та ситуаційні завдання. Проведення практичних занять із застосуванням методу аналізу конкретних ситуацій має відмінності від традиційних занять тим, що в його основі лежить аналіз ситуації з виявленням проблеми, яка може не мати однозначного вирішення.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Формою підсумкового контролю є екзамен. Форма проведення семестрового екзамену – електронне тестування. При проведенні підсумкового контролю у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в базі електронних курсів системи дистанційного навчання Moodle для перевірки знань здобувачі освіти. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Методи контролю: усне і письмове опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування (екзамен).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Реальні результати навчання здобувача вищої освіти ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії здобувача освіти для демонстрації досягнення результатів навчання відповідно до [Положення про контроль і оцінювання якості знань здобувачів в УкрДУЗТ](#) зі [змiнами](#) та [Порядку проведення заліково-екзаменаційної сесії в умовах воєнного стану](#)

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		2 семестр
1 Виконання поточних кейс-завдань Складові: ● аналіз ситуації та ідентифікація проблеми; ● аргументація та логічність запропонованого рішення ● здатність інтерпретувати нормативні положення у контексті конкретної задачі; ● аналітичність, аргументованість висновків ● оформлення роботи та дотримання вимог		0 – 20 0 -4 0-10 0-3 0-2 0-1
2 Виконання практичних робіт протягом модулю Складові: ● розуміння теоретичного матеріалу; ● правильність і повнота виконання розрахунків; ● здатність інтерпретувати нормативні положення у контексті конкретної задачі; ● аналітичність, аргументованість висновків ● оформлення роботи та дотримання вимог		0 – 20 0 -4 0-10 0-3 0-2 0-1
3 Поточне тестування		0 – 20
Підсумок		маx 60

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	ECTS оцінка
відмінно – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
добре – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
задовільно - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
незадовільно - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	< 35	F

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/05/polozhennja-pro-oop-nova-redakcija-2024.pdf>) прозорість, неупередженість оцінювання досягнень здобувачів є одним із принципів забезпечення якості освітнього процесу

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського держаного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про систему забезпечення академічної доброчесності та порядку розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності в УкрДУЗТ https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2026/09/poloz_zap_plagiat_2026.pdf

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення біржі як специфічного інституту ринкової економіки. Назвіть її основні функції.
2. Охарактеризуйте основні етапи історичної еволюції біржової торгівлі від ярмарків до глобальних електронних систем.
3. Проаналізуйте вплив воєнного стану на функціонування товарних бірж в Україні. Наведіть конкретні приклади.
4. Яку роль можуть відігравати біржі (товарні, фондові) у процесі повоєнного відновлення економіки України?
5. Назвіть основні види бірж за об'єктом торгівлі та дайте їм коротку характеристику.
6. Які принципи лежать в основі діяльності сучасної біржі? Поясніть принцип гарантійного забезпечення виконання угод.
7. Охарактеризуйте поняття «біржова інфраструктура». Назвіть її ключові інститути та їх призначення.
8. Що таке «біржовий товар»? Назвіть критерії, за якими товар допускається до біржових торгів.
9. Наведіть класифікацію біржових товарів. Поясніть особливості ринків енергоносіїв та сільськогосподарської продукції.
10. Як війна вплинула на глобальні ланцюги поставок сировини та кон'юнктуру товарних ринків? Наведіть приклад.
11. Опишіть типову процедуру організації та проведення біржових торгів (електронний формат).
12. Які види торгових доручень (ордерів) використовуються на біржі? Поясніть відмінності між ними.
13. Які заходи може вживати біржа для забезпечення безперебійної роботи та безпеки торгів в умовах воєнного стану?
14. Поясніть поняття «інклюдія» та «безбар'єрність» у контексті біржового середовища. Наведіть приклади їх реалізації.
15. Дайте визначення біржової угоди. Назвіть основні види угод за терміном виконання.
16. У чому полягає сутність та основні відмінності між касовою (спотовою) та терміновою (ф'ючерсною) угодами?
17. Що таке опціон? Охарактеризуйте основні види опціонів (кол, пут) та їх параметри.

18. Яким чином деривативи (ф'ючерси, опціони) можуть використовуватися для хеджування ризиків підприємств, пов'язаних із воєнними діями?
19. Поясніть роль та функції брокера як професійного учасника біржового ринку.
20. Назвіть основні види брокерських послуг. Чим відрізняється послуга execution-only від повного супроводу?
21. Які етичні принципи повинна дотримуватися брокерська компанія при роботі з клієнтами, зокрема з початківцями?
22. Дайте визначення фондового ринку. Назвіть його основні функції в економіці.
23. Охарактеризуйте інституційну структуру фондового ринку України. Назвіть ключові регуляторні органи та торгові майданчики.
24. Які обмеження та нові можливості виникли для українського фондового ринку з початком повномасштабної війни?
25. Що таке «зелені» (green bonds) та «облігації відновлення» (recovery bonds)? Яку роль вони можуть відігравати для України?
26. Які конкретні кроки необхідні для інтеграції українського фондового ринку в європейський простір (з урахуванням вимог ЄС)?
27. Дайте визначення валютного ринку. Назвіть його функції та основних учасників.
28. Які види валютних операцій здійснюються на валютній біржах? Охарактеризуйте спотові та форвардні угоди.
29. Як війна вплинула на режим функціонування валютного ринку України (курсоутворення, обмеження)?
30. Поясніть роль валютного ринку у залученні іноземних інвестицій та фінансуванні відновлення.
31. Що таке хеджування? Наведіть приклад стратегії хеджування валютного ризику для українського експортера.
32. Опишіть механізм розрахунків за стандартною ф'ючерсною угодою. Що таке варіаційна маржа?
33. Які фактори впливають на ціну (премію) опціону? Поясніть на прикладі.
34. Проаналізуйте, як принципи сталого розвитку (ESG) впливають на сучасну біржову діяльність та інвестиційні рішення.
35. Сформулюйте власну аргументовану думку щодо перспектив розвитку біржового ринку в Україні у повоєнний період, враховуючи виклики євроінтеграції.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Нормативно-правові акти України з питань біржової торгівлі та фондового ринку. <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міжнародна біржова діяльність : навчальний посібник / М. М. Ільчук, В. О. Яворська. К. : НУБіП України, 2024. 366 с.
3. Стешенко О. Д. Біржова справа та фондовий ринок : конспект лекцій Харків : УкрДУЗТ, 2025. 66 с.
4. Методичні вказівки та завдання до контрольної роботи з дисципліни «Біржова справа та фондовий ринок» / укладач О. Д. Стешенко. Харків : УкрДУЗТ, 2024. 22 с.

Додаткова література:

5. Рамський А. Ю., Жукова Ю. М., Обушний С. М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях : навч. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с
6. Дикань В. Л. Біржова діяльність : підручник / В. Л. Дикань, І. Л. Назаренко, Ю. А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с.
7. Стешенко О. Д., Мозговий Є. В. Грантове фінансування як запорука стабільності бізнесу. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. №8. 2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12725693>
8. Стешенко О.Д., Підпригора М.О. Криптовалюти та стабільні монети: перспективи, виклики та можливості для фінансової системи України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-29>
9. Steshenko O. Financial and Credit Risk Management During the Introduction of High-speed Traffic in Ukraine / O. Steshenko, O. Kirdina, A. Kovalev, Yu. Krykhtina. Proceedings of the 28th International Scientific Conference. Transport Means 2024. Pp. 336-340. <https://doi.org/10.5755/e01.2351-7034.2024.P336-340>
10. Стешенко О.Д., Кірдіна О.Г. Сучасні тенденції та перспективи управління інвестиційними витратами на залізничному транспорті. *Вісник економіки і промисловості*. №90 2025. С. 147-157. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.90.337193>
11. Стешенко О.Д., Кірдіна О.Г., Міняйло Г.В. Формування забезпечень у системі управління фінансовою стабільністю та ризиками залізничного

Інтернет-ресурси та інформаційні платформи:

12. Міністерство фінансів України (розділ «Державні цінні папери»).
Офіційний веб-портал. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/derzhavn%D1%96-c%D1%96nn%D1%96-paperi>

13. Офіційний сайт Національного банку України (НБУ), розділ "Валютне регулювання". URL: <https://bank.gov.ua/>

14. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ/SMIDA) URL: <https://smida.gov.ua/>

15. Перша фондова торговельна система (ПФТС). URL: <https://pfts.ua/>

16. ТОВ «Українська енергетична біржа» (навчальний центр). URL: <https://www.ueex.com.ua/learningcenter/>

17 Агрегатор фінансових новин, котирувань, аналітики світових та українських ринків. URL: <https://ua.investing.com/>

18 Cbonds: Інформація про світові ринки облігацій: URL: <https://cbonds.com.ua/>

19. Навчальний репозиторій УкрДУЗТ та електронна бібліотека. URL <http://lib.kart.edu.ua/>

Найбільш складні аспекти курсу обговорюються **на форумі** [finance.ua](https://forum.finance.ua) <https://forum.finance.ua/> у розділах "Бізнес" та "Новини ринків".

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріально-технічне забезпечення. На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@kart.edu.ua) на Office365.

Інформаційне забезпечення: конспект лекцій, електронна бібліотека навчальної літератури, презентації окремих тем, банк тестів, методичні вказівки до вивчення дисципліни для здобувачів

ВІДОМОСТІ ПРО РОЗРОБНИКІВ

Стешенко О.Д., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

ВНЕСЕННЯ ЗМІН

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, обліку і аудиту (Протокол №1 від 29.082025 р)